

Ympäristövaliokunta torstai 13.11.2025 klo 10.00 / HE 166/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyytää asiantuntijaanne kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoanne:

Esitys jätelain muuttamiseksi HE 166/2025 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajan kustannusvastuuta tietyistä kuntien toteuttamista toimista roskaantumisen ehkäisemiseksi ja siivoamiseksi. Esityksen mukaan tuottajien kunnille maksamat korvaukset perustuisivat pääsääntöisesti **kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen** vuosikustannukseen. Myös **korvausmenettelyyn** ehdotetaan muutoksia. Lisäksi ehdotetaan, että tuottajan kustannusvastuuta **laajennettaisiin nikotiinipussien** aiheuttaman roskaantumisen ehkäisemiseen ja siivoamiseen. Muutokset johtuisivat kansallisista tarpeista.

Suomen SUP-Tuottajayhteis Oy:n kommentit esitykseen

Nikotiinipussit

Tuottajayhteisön mielestä **nikotiinipusseja ei tule lisätä tuottajavastuun** piiriin kuuluviksi tuotteiksi. Tavoite ehkäistä ja vähentää nikotiinipusseista aiheutuvaa roskaantumista on sinänsä kannatettava, mutta esitetty asetus ei sisällä keinoja asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Nikotiinipussien lisääminen tuottajan kustannusvastuun piiriin olisi kansallinen lisäys SUP direktiiviin (EU 2019/904) verrattuna, sillä nikotiinipussit eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Ehdotettu lisäys asetukseen on myös direktiivin muovinkorvaustavoitteen vastainen. Ehdotettu lisäys asetukseen on luokiteltavissa lähinnä veroluonteiseksi pisteveroksi, joka kohdentuu tässä tapauksessa nikotiinipusseihin. Kyseessä on erityisvero, jolla ei ole muuta perustetta kuin verotuottojen kerääminen kunnille.

Mikäli nikotiinipussit tulevat kustannusvastuun piiriin ehdotetulla tavalla, Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy kannattaa siirtymäsäännöstä, jonka mukaan nikotiinipussien tuottajan kustannusvastuuta alettaisiin soveltaa vuoden siirtymäajan jälkeen eli 1.1.2027. Siirtymäaika on perusteltu, jotta nikotiinipussien tuottajat ehtivät järjestäytyä tuottajayhteisöksi ennen kuin tuottajavastuuta alettaisiin soveltaa. Ehdotukseen lisätty määräaika 30.6.2026, johon mennessä nikotiinipussien tuottajayhteisön olisi haettava hyväksyntää tuottajarekisteriin, on tuottajayhteisön mielestä perusteltu.

Kiinteämääräinen korvaus

Suomen SUP-Tuottajayhteisö pitää esitystä siirtyä **kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen** korvaukseen ymmärrettävänä ja jopa perusteltuna, vaikka esitykseen sisältyy paljon avoimia kohtia. Kiinteämääräinen korvaus kieltämättä parantaa tuottajien korvaustason ennakoivuutta. Mutta SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää, etteivät tuottajan korvaamat kustannukset saa ylittää kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti. Miten varmistetaan se, ettei tuottajien korvattavaksi määrätty asukaskohtainen korvaus ylitä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamisessa. Jo tehdyt selvitykset osoittavat, että kustannushajonta kunnissa on erittäin suurta. On huomattava, että kuntien vuodelta 2023 ilmoittamat keskimääräiset kustannukset asukkaita kohden olivat huomattavasti pienemmät kuin Kuntaliiton tekemän selvityksen mukaiset kustannukset. Lisäksi ne olivat myös pienemmät kuin siirtymäajan kiinteämääräinen (4,79 €/asukas) kustannus.

Oma kysymys liittyy myös siihen, kuinka kiinteämääräisestä kustannustasosta päätehtään direktiivin edellyttämällä tavalla. SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohta edellyttää, että tuottajan kattamat kustannukset vahvistetaan asianomaisten toimijoiden kesken avoimella tavalla. Yksi ongelma on myös se, että korvauksen perustuessa kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen asianosaisten kuulemiselle ei olisi välttämättä enää tarvetta.

Kiinteämääräiseen korvaukseen siirtymisen välttämätön edellytys on kuntien velvoite ilmoittaa kustannuksista. Tuottajayhteisö kannattaa vahvasti esitystä, että kunnan velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle jätehuolto- ja siivoustoimien kustannukset edelliseltä vuodelta korvattaisiin velvollisuudella toimittaa viranomaiselle selvitys edellisestä vuonna toteutetuista jätehuolto- ja siivoustoimista ja niiden kustannuksista. Kunta olisi oikeutettu tuottajien maksamiin korvauksiin toimitettuaan selvityksen viranomaiselle määräaikaan mennessä. Kuntien toimittaman selvityksen avulla voitaisiin varmistaa, että korvauksia maksetaan vain niille kunnille, jotka ovat toteuttaneet tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvia toimia. Selvityksen avulla voitaisiin myös kerätä tietoa kuntien jätehuolto- ja siivoustoimien kustannuksista.

Tiedotus ja neuvonta

Tuottajayhteisö ei kannata esitystä siitä, että tiedotuksen ja neuvonnan kustannukset tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien osalta ovat kiinteämääräisiä. Tuottajayhteisön mielestä tiedotus- ja neuvontatoimien kustannustehokkuuden varmistamiseksi tuottajilla tulisi olla oikeus tietää tiedotuksen ja neuvonnan sisältö ja keinot. Olennaista on

lisäksi se, että tuottajilla on oikeus tietää, mitä kaikkea ja miten on tiedotettu. On kyettävä varmistamaan, mitä SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää: tuottajan korvaamat kustannukset eivät saa ylittää kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti.

Poikkeaminen tuoteryhmittäisestä kustannusten jakamisperusteesta

Esityksessä todetaan, että Lupa- ja valvontavirasto voi poiketa 48 d §:n 4 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä tuoteryhmittäisestä kustannusten jakamisperusteesta, jos tuottaja tai tuottajayhteisö osoittaa, että tuotteen ja tuoteryhmän osuus kerätyistä tai siivotusta roskasta on olosuhteiden muuttumisen johdosta merkittävästi pienempi kuin mitä asetuksessa säädetty kustannusten jakamisperuste osoittaa.

Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy esittää, että tekstiä muutetaan seuraavasti: "Lupa- ja valvontavirasto **velvoitetaan korjaamaan** 48 d §:n 4 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä tuoteryhmittäisestä kustannusten jakamisperusteesta, jos tuottaja tai tuottajayhteisö osoittaa, että tuotteen ja tuoteryhmän osuus kerätyistä tai siivotusta roskasta on olosuhteiden muuttumisen johdosta merkittävästi pienempi kuin mitä asetuksessa säädetty kustannusten jakamisperuste osoittaa."

Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy

Pekka Tsupari
asiamies